

табельності інвестицій, індекс прибутковості, ступінь новизни, зміна поточних витрат, зміна цін на ресурси, зміна обсягів реалізації.

Висновки. Таким чином, у статті було систематизовано існуючі чинники групування, визначено їх недоліки, з урахуванням яких було розроблено власну класифікацію. За даними факторними ознаками можна проводити дослідження оцінки інвестиційної привабливості підприємства враховуючи їх вплив на кожному рівні.

Список літератури

1. Гуслистий, А. В. Управление инвестициями [Текст] / А. В. Гуслистий. – М. : Интернет – Трейдинг, 2005. – 271 с.
2. Пересада, А. А. Інвестиційний аналіз [Текст]: підручник / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко, С. В. Онікієнко. – К. : КНЕУ, 2003. – 485 с.
3. Посилкіна, О. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток фармацевтичного виробництва: проблеми фінансового забезпечення [Текст] : монографія / О. В. Посилкіна ; М-во охорони здоров'я ; Нац. фармац. акад. України. – Х. : НФАУ ; Золоті ворота, 2002. – 528 с.
4. Скворцов, І. Б. Ефективність інвестиційного процесу: методологія, методи і практика [Текст] / І. Б. Скворцов. – Львів : Львівська політехніка, 2003. – 311 с.
5. Царев, В. В. Оценка экономической эффективности инвестиций [Текст] / В. В. Царев. – СПб. : Питер, 2004. – 460 с.
6. Хотба, В. М. Управління інвестиціями [Текст] : навч. посібник / В. М. Хотба. – Донецьк : ДонПТУ, 2005. – 392 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© Т.Ю. Бондаренко, 2009.

УДК 64.012.234.2:640.432

І.О. Гладій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглянуто питання управління фінансовою стійкістю підприємства ресторанного господарства та запропоновано методіку його оцінки на основі вивчення діяльності конкурентів.

Рассмотрены методические аспекты управления финансовой устойчивостью предприятий ресторанного хозяйства. Предложена методика оценки устойчивости путем изучения деятельности конкурентов.

The methodical aspects of management of the financial stability of the restaurants' enterprises are considered. The method of stability's estimation by the studying of competitors' activity is offered.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Подолання кризових тенденцій сучасного стану економіки на мікрорівні багато в чому залежить від удосконалення методів управління господарюючим суб'єктом у процесі прийняття та реалізації стратегічних й поточних планів. Загалом це стосується одного з найбільш складних, пріоритетних напрямів діяльності – обліково-фінансової сфери. У цьому зв'язку дослідження усіх аспектів ефективного управління фінансовою стійкістю сучасного підприємства ресторанного господарства в напрямку дотримання запланованого рівня прибутковості є актуальним та своєчасним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналізу та управління фінансовою стійкістю підприємства розглядали у своїх працях такі відомі вчені-економісти як: М.С. Абрютіна, І.Т. Балабанова, І.О. Бланк, Ван Хорна, В.М. Кочеткова, Л.О. Лігоненко, Л. Риманова, Н.М. Ушакової, А. Д. Шеремета, Ю. Ярошенка та ін. Без сумніву їх дослідження носять ґрунтовний характер, проте деякі питання в сучасних умовах поки що залишаються відкритими і потребують актуалізації в даному напрямі.

Мета та завдання статті. Метою роботи є розробка практичних рекомендацій впровадження інноваційних прийомів методу управлінського обліку для прийняття ефективних управлінських рішень з метою покращення фінансових результатів підприємств ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні підприємства ресторанного господарства є однією з галузей національної економіки, що найбільш динамічно розвиваються, особливо впродовж 2003-2008 років. Постійне входження господарського механізму в цивілізоване русло, ріст конкуренції з боку зарубіжних торговельних мереж вимагають перегляду традиційних підходів до управління підприємством галузі харчування. Саме тому, невичерпно великою є необхідність дослідження стану фінансової стійкості підприємств України на сучасному етапі їх функціонування.

Як свідчить аналіз практичної діяльності суб'єктів господарювання ресторанного господарства Миколаївської області, в складі капіталу господарюючих суб'єктів за різними видами діяльності переважав позиковий капітал і його частка постійно збільшувалася [2]. Темпи його приросту були найвищими на підприємствах роздрібної торгівлі побутовими товарами, особливо щодо сум короткострокових кредитів банків та кредиторської заборгованості товарного характеру [4]. При цьому варто зазначити, що лише на підприємствах оптової торгівлі те-

ми приросту суми власного капіталу перевищували темпи приросту позикового.

Отже, управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найбільш значущих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, яка, на наш погляд, досить тісно пов'язана з іншими системами управління. Безперечно, управління фінансовою стійкістю органічно входить до системи управління всіма аспектами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Воно відображає всі відносини, що входять до сфери фінансової діяльності підприємства. Виступаючи при цьому носієм певних фінансово-економічних характеристик, фінансова стійкість підприємства є об'єктом фінансового управління будь-яких економічних систем.

Зрозуміло, що управління фінансовою стійкістю підприємства має певні особливості. По-перше, воно носить підпорядкований характер по відношенню до цілей та задач управління всією фінансово-господарською діяльністю підприємства. По-друге, воно залежить від галузевих особливостей та організаційно-правової форми його функціонування. По-третє, воно завжди пов'язано з дією певних фінансових ризиків (найбільш суттєвими з них є втрата платоспроможності та погіршення стану фінансової стійкості).

Особливо зростає значення управління фінансовою стійкістю підприємства ресторанного господарства у сучасних умовах розвитку різних форм власності, оскільки власник повинен знати і враховувати потенційні можливості нарощування прибутку, резерви якого можливо виявити лише на основі комплексного та ефективного управління його фінансовою стійкістю. Залежність фінансової стійкості підприємства від його платоспроможності, а також диференціація ставок та режиму кредитування з врахуванням його фінансового стану, також вимагають здійснення систематичного управління фінансовою стійкістю [3].

У процесі своєї діяльності підприємствам сфери харчування доцільно використовувати метод оцінювання стійкості щодо конкурентів ($J_{\text{кон}}$). Аналіз економічної літератури свідчить, що табличне значення даного показника повинно бути не менше за 0,25 [1]. Для його розрахунку необхідно за 5-бальною шкалою оцінити конкурентів, при цьому додатково ввести оцінку частки підприємства і конкурентів на зовнішньому і внутрішньому ринках (табл. 1).

Таблиця 1 — Загальні оцінки значущості індикаторів конкурентоспроможності

Критерій	5 балів, дуже добре	4 бали, добре	3 бали помірно, середньо	2 бали, задовільно	1 бал погано
Якість	Вища якість	Перевершує мінімальні вимоги стандарту	Відповідає мінімальним вимогам стандарту	У деяких випадках не відповідає мінімальним вимогам стандарту	В окремих випадках відповідає вимогам стандарту
Ціна	Нижче за середню ціну більш ніж на 5%	Нижче за середню ціну не більше 5%	Відповідає середній ціні	Вище за середню ціну не більше 5%	Вище за середню ціну більше 5%
Час поставання	Менше за середній більш ніж на 10%	Менше за середній не більше ніж на 10%	Відповідає середньому часу поставки	Перевищує середнє не більше 10%	Перевищує середнє більш, ніж на 10%
Частка на внутрішньому ринку	1-ше місце за часткою реалізації	2-е місце за часткою реалізації	3-є місце за часткою реалізації	4-е місце за часткою реалізації 1	5-е і більш низькі місця за часткою реалізації
Частка на зовнішньому ринку	1-ше місце за часткою реалізації	2-е місце за часткою реалізації	3-є місце за часткою реалізації	4-е місце за часткою реалізації	5-е і більш низькі місця за часткою реалізації

Аналіз практичної діяльності кафе «Ольвія» за схемою, яку наведено у таблиці 1 показав, про необхідність використання представленої методики розрахунку й оцінки конкурентоспроможності досліджуваного підприємства, а отже коефіцієнт стійкості цього підприємства щодо конкурентів визначатиметься за формулою:

$$J_{\text{кон}} = \frac{B_{\text{підприємств}}}{B_{\text{макс}}},$$

де $B_{\max}$ – максимальна сумарна оцінка зі всіх конкурентів, яку можна прийняти рівною 25, тобто при максимальних оцінках за всіма критеріями; $B_{\text{підприєм.}}$ – сумарна оцінка аналізованого підприємства (за результатами табл. 2).

Таблиця 2 – Кількісна оцінка стійкості кафе «Ольвія» щодо конкурентів

Критерій	Бали				
	5	4	3	2	1
Якість	+				
Ціна			+		
Час поставки				+	
Борг на внутрішньому ринку				+	
Частка на зовнішньому ринку					+

Отже, по підприємству ресторанного господарства кафе «Ольвія» максимальна сумарна оцінка конкурентів та сумарна оцінка самого підприємства буде дорівнювати:

$$B_{\text{підп.}} = 13.$$

Як підсумок, показник стійкості функціонування «Ольвія» щодо конкурентного середовища розраховуватиметься:

$$J_{\text{кон}} = \frac{13}{25} = 0,52.$$

Таким чином, отримане значення 0,52 значно перевищує нормативне табличне 0,25, а отже можна зробити висновок про стабільне фінансове становище кафе «Ольвія».

Висновки. Побудова та впровадження у практичну діяльність вітчизняних підприємств харчової промисловості процесу управління їх фінансовою стійкістю за наведеною схемою дозволить забезпечити прийняття ефективних оперативних та стратегічних управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, які б дозволили забезпечити платоспроможність та кредитоспроможність.

Список літератури

1. Ванькович, Д. Організація системного підходу в управлінні фінансовими ресурсами [Текст] / Д. Ванькович // Регіональна економіка. – 2007. – №3. – С. 225 – 231.
2. Ковалев, В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры [Текст] / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 560 с.
3. Крамаренко, Г. О. Фінансовий аналіз і планування [Текст] / Г. О. Крамаренко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
4. Осовська, Г. В. Стратегічний менеджмент [Текст] : навч. посібник / Г. В. Осовська, О. Л. Ішук, І. В. Жалінська. – К. : Кондор, 2006. – 196 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.
© І.О. Гладій, 2009.

УДК 001.11:330.131.7:336.4

Н.В. Ключкова, асп.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО РИЗИКІВ

Наведено результати досліджень існуючих підходів до визначення сутності економічного та підприємницького ризиків. Запропонований власний варіант визначення «ризик» як економічної категорії.

Наведены результаты изучения существующих подходов к определению сущности экономического и предпринимательского рисков. Предложен собственный вариант определения «риск» как экономической категории.

The results of studying the existing approaches to determination of essence of the economic and business risks are considered. The own variant to the determination of the notion “risk” as economic category is offered

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах перехідної економіки неоднозначність тенденцій економічного розвитку і нестабільність механізму ринкового регулювання змушують підприємства здійснювати діяльність, пов'язану з подоланням невизначеності. Підприємницький ризик є невід'ємним і обов'язковим елементом господарської діяльності, який виконує важливу функцію фактору розвитку соціально-економічного прогресу. Висока об'єктивна значущість підприємницького ризику, а також складність, специфіка формування і функціонування вітчизняного підприємства спричиняють надзвичайну